

ВІДГУК
офіційного опонента
кандидата мистецтвознавства, старшого викладача
Габреля Тараса Миколайовича
на дисертаційну роботу Лі Цзепена
«Формально-естетичні засоби дизайну
металевих об'єктів просторової пластики»
з галузі знань 02 Культура і мистецтво
зі спеціальності 022 Дизайн

Актуальність теми дисертації. Сучасний розвиток предметно-просторового середовища характеризується активним впровадженням новітніх технологій формоутворення, зокрема цифрового моделювання, параметричного дизайну та інноваційних методів обробки матеріалів. У цьому контексті особливого значення набуває металева просторова пластика, яка сьогодні функціонує на перетині мистецтва, архітектури та дизайну, формуючи нові типи візуально-просторових об'єктів і сценаріїв взаємодії з глядачем. Як слушно зазначає здобувач у дисертації, розширення технологічних можливостей роботи з металом, поява адитивних і керованих цифровим управлінням виробничих процесів, а також трансформація художньо-естетичних підходів зумовлюють появу нових форм і принципів організації просторової пластики. Попри активний розвиток відповідних практик, їх комплексне наукове осмислення, зокрема у площині формально-естетичних засобів, типології та взаємодії з архітектурним середовищем, залишається недостатньо систематизованим. У зв'язку з цим звернення дисертанта до аналізу новітніх форм металевої просторової пластики, виявлення їхніх морфологічних, технологічних та естетичних характеристик, а також спроба їх типології та концептуального узагальнення є своєчасним і обґрунтованим.

Актуальність дисертаційного дослідження Лі Цзепена визначається необхідністю системного осмислення сучасних тенденцій розвитку металевої просторової пластики у контексті міждисциплінарної взаємодії мистецтва,

дизайну та технологій, що має як теоретичне, так і практичне значення для подальшого розвитку проєктної культури.

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни. Наукові результати дисертаційного дослідження Лі Цзепена загалом є обґрунтованими, а їх достовірність забезпечується використанням комплексу взаємодоповнюючих методів дослідження, зокрема історико-культурного, формально-стилістичного, семіотичного, феноменологічного та технологічного аналізу, що дозволило здобувачеві розглянути явище металевої просторової пластики у широкому міждисциплінарному контексті. Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що у межах дослідження вперше здійснено комплексний аналіз новітніх форм металевої просторової пластики як складової сучасного предметно-просторового середовища та виявлено їхні формально-естетичні, морфологічні й технологічні особливості. Зокрема, здобувачем запропоновано авторську типологію металевої просторової пластики з урахуванням таких характеристик, як морфологічна організація, технологія виготовлення та характер взаємодії з архітектурним середовищем; виокремлено та обґрунтовано низку естетичних принципів, серед яких «морфологічна гібридність», «перцептивна маршрутизація», «семантична відкритість», «параметрична раціональність», що дозволяють по-новому осмислити процес формоутворення у сучасній металевій пластичі. У роботі також дістали подальшого розвитку положення щодо впливу цифрових технологій (зокрема параметричного моделювання, адитивного виробництва та цифрово керованих процесів обробки металу) на трансформацію художньо-образної мови просторової пластики; уточнено підходи до розуміння взаємодії пластичного об'єкта з простором через аналіз перцептивних сценаріїв сприйняття; систематизовано сучасні тенденції розвитку металевої просторової пластики у контексті міждисциплінарної інтеграції мистецтва, дизайну та архітектури. Отримані результати мають

теоретичну значущість, оскільки сприяють поглибленню наукових уявлень про формально-естетичні засоби сучасної просторової пластики, а також мають потенціал практичного застосування у сфері дизайну предметно-просторового середовища.

Дисертацію виконано в межах науково-дослідної кафедральної роботи «Інновації в мультимедійному дизайні в контексті науково-технологічного прогресу» (Наукова рада ХДАДМ, протокол №02 від 19.10.2021 р.) згідно з державними програмами, що зорієнтовані на формування комфортного дизайну міського середовища. Означені програми затверджені постановою Кабінету Міністрів України «Про першочергові заходи щодо розвитку національної системи дизайну й ергономіки та впровадження їх досягнення в промисловому комплексі, об'єктах житлової, виробничої та соціально-культурної сфери» (від 20 січня 1997 р., №37).

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності. Дисертаційне дослідження Лі Цзепена є цілісною та завершеною науковою працею, що має логічно вибудовану структуру, обґрунтовану послідовність викладу матеріалу та відповідає поставленій меті й визначеним завданням. Зміст роботи узгоджується з темою дослідження, а основні положення та висновки є взаємопов'язаними та впливають із проведеного аналізу. Структура дисертації відзначається системністю: теоретичні положення, аналітичні розділи та узагальнення подані у логічній послідовності, що забезпечує цілісне сприйняття дослідження та свідчить про належний рівень наукової культури здобувача. У процесі ознайомлення з текстом дисертації порушень принципів академічної доброчесності не виявлено. Використані у роботі ідеї, наукові положення та результати інших авторів супроводжуються відповідними посиланнями на джерела, а цитування здійснено з дотриманням чинних вимог. Дисертація не містить ознак плагіату,

фабрикації чи фальсифікації наукових результатів і є самостійним авторським дослідженням.

Мова та стиль викладення результатів. Дисертація виконана українською мовою та супроводжується анотацією англійською мовою. Результати дослідження викладені послідовно, логічно та з дотриманням вимог наукового стилю. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 193 сторінки, з яких основний текст займає 133 сторінки, список джерел – 22 сторінки, додатки (таблиці) – 13 сторінок, (ілюстрації) – 28 сторінок. У межах дослідження здобувачем опрацьовано 172 бібліографічних джерела, що свідчить про належний рівень опрацювання наукової літератури.

У *вступі* висвітлено всі необхідні структурні компоненти: обґрунтовано актуальність теми, визначено об'єкт і предмет дослідження, сформульовано мету та завдання, окреслено методологічну основу, наведено відомості про апробацію результатів, а також розкрито наукову новизну та практичне значення роботи. Загалом мова дисертації є науково виваженою, а стиль викладення відповідає академічним стандартам, що забезпечує належний рівень репрезентації результатів дослідження.

Перший розділ дисертації присвячений аналізу теоретико-методологічних засад дослідження металевої просторової пластики, уточненню понятійно-термінологічного апарату та окресленню сучасних наукових підходів до її вивчення у контексті мистецтва, дизайну й архітектури. У межах розділу послідовно розглянуто еволюцію наукових уявлень про просторову пластику, її функціонування в предметно-просторовому середовищі, а також взаємозв'язки з технологічними та художньо-проектними практиками. Автор здійснює систематизацію наукових підходів до інтерпретації формоутворення у металевій пластиці, приділяючи увагу як класичним мистецтвознавчим концепціям, так і

сучасним підходам, пов'язаним із цифровим моделюванням і параметричним дизайном. Важливою складовою розділу є уточнення та введення до наукового обігу низки понять, зокрема «морфологічна гібридність», «перцептивна маршрутизація», «семантична відкритість», «параметрична раціональність», що відображають трансформацію принципів формоутворення та сприйняття просторових об'єктів у сучасному середовищі. Значну увагу приділено впорядкуванню та узагальненню термінологічного апарату дослідження, який поєднує традиційні категорії пластичного мистецтва з новітніми поняттями, зумовленими впливом цифрових технологій та міждисциплінарних практик. Перший розділ виконує важливу методологічну функцію, формуючи теоретичне підґрунтя дослідження та забезпечуючи концептуальну основу для подальшого аналізу новітніх форм металевої просторової пластики.

У другому розділі дисертаційної роботи проаналізовано розвиток дизайну металевих об'єктів просторової пластики в європейському контексті ХХ–ХХІ століть, що дозволяє простежити трансформацію формоутворення, технологічних підходів та художньо-естетичних принципів у зазначеній сфері. Розділ має виразно історико-аналітичний характер і спрямований на виявлення ключових тенденцій розвитку металевої пластики у взаємозв'язку з архітектурним середовищем та змінами у проєктній культурі.

У підрозділі 2.1 висвітлено передумови становлення сучасної металевої просторової пластики, зокрема вплив модерністських і постмодерністських підходів, розвиток індустріальних технологій обробки металу, а також формування нових уявлень про взаємодію об'єкта і простору. Показано, як відбувається перехід від традиційних скульптурних форм до більш складних просторових структур, що інтегруються в архітектурне середовище та виконують не лише естетичну, а й комунікативну функцію. Підрозділ 2.2 присвячено аналізу морфологічних і технологічних особливостей металевих об'єктів просторової пластики, де розглянуто різні підходи до формоутворення,

зокрема використання модульних систем, решітчастих і оболонкових структур, а також вплив цифрових технологій і параметричного дизайну на ускладнення пластичної мови об'єктів. Окреслено, як ці підходи визначають характер взаємодії об'єкта з простором і формують нові сценарії його сприйняття. У підрозділі 2.3 зосереджено увагу на практиках провідних європейських митців і дизайнерів, що працюють у сфері металевої просторової пластики, наведено репрезентативні приклади реалізованих об'єктів та здійснено їх аналіз з позицій формально-естетичних, технологічних і просторових характеристик. Це дозволяє виявити ключові тенденції розвитку, серед яких - ускладнення морфології, зростання ролі цифрових технологій, а також формування нових принципів організації просторового середовища. У підрозділі 2.4 «Дизайн, технології виготовлення та типологія сучасних металевих інсталяцій» узагальнено підходи до створення інсталяційних об'єктів із металу, розкрито специфіку поєднання художньо-образних і технологічних рішень, а також здійснено спробу їх класифікації за морфологічними, конструктивними та функціональними ознаками. Розглянуто сучасні технології виготовлення, зокрема цифрове моделювання, параметричне проєктування, адитивні та CNC-процеси, що визначають нові можливості формоутворення та ускладнення просторової структури об'єктів. Особливу увагу приділено питанням типології металевих інсталяцій, що створює підґрунтя для подальших узагальнень у межах дослідження.

Загалом другий розділ демонструє широке охоплення європейського досвіду та створює ґрунтовну аналітичну базу для подальшого узагальнення та типології новітніх форм металевої просторової пластики, здійсненої у наступному розділі.

У *третьому розділі* дисертації розкрито принципи естетики металевих об'єктів просторової пластики Європи 2000–2020-х років, що дозволяє узагальнити результати попереднього аналізу та перейти до формування цілісної

системи естетичних характеристик досліджуваного явища. Розділ має концептуально-узагальнюючий характер і спрямований на виявлення ключових принципів формоутворення, сприйняття та функціонування металевої просторової пластики у сучасному середовищі. У підрозділі 3.1 проаналізовано концептуально-морфологічні принципи естетики, що визначають особливості формоутворення металевих об'єктів, зокрема у контексті ускладнення їх пластичної структури, поєднання різнорідних формальних елементів та виникнення ефектів «морфологічної гібридності». Показано, як сучасні підходи до формотворення виходять за межі традиційних скульптурних практик і формують нові типи просторових структур. Підрозділ 3.2 присвячено просторово-перцептивним принципам естетики, де акцент зроблено на особливостях взаємодії об'єкта з глядачем і середовищем. Зокрема, розглянуто явища «перцептивної маршрутизації», багатопланового сприйняття та динамічної взаємодії з простором, що визначають характер досвіду користувача та формують нові сценарії сприйняття пластичних об'єктів. У підрозділі 3.3 розкрито матеріально-технологічні принципи естетики, пов'язані з впливом сучасних технологій на формування художньо-образної мови металевої пластики. Проаналізовано роль цифрового моделювання, параметричного дизайну, адитивних та цифрово керованих виробничих процесів у створенні складних просторових форм, а також окреслено принцип «параметричної раціональності» як одного з визначальних чинників сучасного формоутворення. Підрозділ 3.4 присвячено соціально-комунікативним принципам естетики, де розглянуто функціонування металевих об'єктів просторової пластики у публічному просторі, їхню здатність формувати смислові та емоційні зв'язки з глядачем, а також виступати як засоби візуальної комунікації. Особливу увагу приділено поняттю «семантичної відкритості», що відображає здатність сучасних пластичних об'єктів до множинності інтерпретацій і варіативності сприйняття.

Загалом третій розділ демонструє прагнення автора до систематизації естетичних принципів сучасної металевої просторової пластики, окреслює їх багатовимірний характер та створює концептуальну основу для подальшого осмислення процесів формоутворення у сучасному дизайні предметно-просторового середовища.

Загальні висновки дисертації викладено у шести позиціях, що відповідає поставленим на початку дослідження завданням і відображає логічне узагальнення отриманих наукових результатів. Вони послідовно підсумовують проведений аналіз та демонструють взаємозв'язок між теоретичними положеннями й аналітичними напрацюваннями автора. Візуальний матеріал, представлений у додатках до дисертації, є інформативним та доречним, сприяє кращому розумінню досліджуваних об'єктів і ефективно ілюструє як процес аналізу, так і сформульовані автором узагальнення. Використання ілюстративного ряду підсилює наочність дослідження та відповідає специфіці теми, пов'язаної з аналізом просторово-пластичних форм.

Оприлюднення результатів дисертаційної роботи.

Наукові результати наукової роботи були оприлюднені у 6 наукових публікаціях: 4 з них у фахових наукових збірках, які входять до переліку МОН України, 2 – у збірках матеріалів наукових конференцій: міжнародна науково-практична конференція «60 років Вищої школи дизайну», 7 грудня 2022 року. Харків. ХДАДМ. 2024. Доповідь «Внутрішній простір абстрактних металевих скульптур». Всеукраїнська науково-практична конференція кафедри мультимедійного дизайну ХДАДМ «Мультимедійний дизайн і анімація: проблеми та розвиток», 26 квітня 2024 року. Харків. ХДАДМ. 2024. Доповідь «Використання цифрових технологій в створенні та репрезентації об'єктів просторової пластики».

Вищенаведені публікації достатньою мірою розкривають основні наукові результати дисертації, відповідно до вимог пп. 8-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Недоліки, зауваження та дискусійні питання до дисертаційної роботи.

У процесі ознайомлення з дисертацією Лі Цзепена було сформульовано такі зауваження та коментарі:

1. У підрозділі 1.2 дисертації автором задекларовано комплекс взаємодоповнюючих методів дослідження, зокрема історико-культурний, формально-стилістичний, феноменологічний, семіотичний, просторово-архітектурний та технологічний, кожен з яких детально охарактеризовано з точки зору його аналітичного потенціалу. Водночас у подальших розділах роботи не завжди простежується чітка кореляція між заявленими методами та отриманими результатами аналізу, що ускладнює розуміння процедури їх практичного застосування. Зокрема, історико-культурний метод, який передбачає виявлення еволюційних закономірностей розвитку металевої просторової пластики, фактично реалізується у другому розділі дисертації через огляд європейського контексту XX–XXI століть. Проте цей огляд має переважно описовий характер і не завжди супроводжується чітким виокремленням саме тих історико-культурних чинників, які безпосередньо вплинули на формування визначених автором естетичних принципів у третьому розділі. Формально-стилістичний метод, спрямований на аналіз пластичної мови об'єктів, дійсно використовується при розгляді конкретних прикладів металевої просторової пластики, однак результати цього аналізу подаються у вигляді інтегрованого опису разом із технологічними та перцептивними характеристиками, що ускладнює розмежування формально-стилістичних висновків.

Феноменологічний та семіотичний підходи, які мають забезпечувати аналіз сприйняття та смислових характеристик об'єктів (зокрема у контексті «перцептивної маршрутизації» та «семантичної відкритості»), проявляються у третьому розділі, проте переважно на рівні інтерпретаційних узагальнень без чітко окресленої аналітичної процедури, що дозволила б простежити шлях від спостереження до формулювання відповідних принципів. Технологічний метод, пов'язаний із аналізом матеріалів і способів виготовлення, є більш виразно присутнім у роботі, однак і в цьому випадку його результати не завжди структуровано співвіднесені з формуванням загальної типології або системи естетичних принципів.

Таким чином, попри широкий і теоретично обґрунтований методологічний апарат, у дисертації не завжди простежується чітка логіка переходу від застосування конкретного методу до отримання відповідного аналітичного результату, що дещо знижує рівень прозорості дослідницької процедури.

2. Запропонована у дисертації типологія металевих об'єктів просторової пластики, а також система естетичних принципів, сформульована у третьому розділі, безперечно мають значний евристичний потенціал і свідчать про прагнення автора до концептуального узагальнення досліджуваного матеріалу. Зокрема, у підрозділі 2.4 «Дизайн, технології виготовлення та типологія сучасних металевих інсталяцій» здійснено спробу класифікації об'єктів за морфологічними, конструктивними та функціональними ознаками, тоді як у розділі 3 запропоновано систему естетичних принципів, серед яких «морфологічна гібридність», «перцептивна маршрутизація», «семантична відкритість», «параметрична раціональність», що дозволяють по-новому інтерпретувати процеси формоутворення та сприйняття сучасної металевої пластики. Водночас аналіз зазначених розділів засвідчує, що запропонована типологія та система принципів переважно ґрунтуються на авторській інтерпретації і не завжди супроводжуються чітко окресленими критеріями їх

формування та застосування. Зокрема, у підрозділі 2.4 не завжди достатньо прозоро визначено підстави віднесення конкретних об'єктів до тих чи інших типологічних груп, що ускладнює можливість перевірки та відтворення запропонованої класифікації іншими дослідниками. Подібна ситуація простежується і в третьому розділі, де концептуально-морфологічні, просторово-перцептивні, матеріально-технологічні та соціально-комунікативні принципи подані як взаємопов'язана система, однак межі між окремими групами принципів місцями залишаються умовними, а рівні аналізу (морфологічний, технологічний, перцептивний, комунікативний) частково перетинаються. Це, зокрема, проявляється у тому, що окремі характеристики можуть одночасно інтерпретуватися як формальні, технологічні та смислові, що ускладнює чітке структурне розмежування запропонованих категорій.

Таким чином, попри очевидну концептуальну цінність запропонованої системи, вона потребує подальшої формалізації, уточнення критеріїв типологізації та більш чіткої методичної верифікації, що підвищило б її аналітичну прозорість і сприяло б можливості її застосування та відтворення у подальших наукових дослідженнях.

3. Окремо варто відзначити значний обсяг аналітичного матеріалу, систематизованого автором у додатках до дисертації, зокрема у вигляді узагальнюючих таблиць, що відображають морфологічні, технологічні та функціональні характеристики металевих об'єктів просторової пластики. Такі таблиці є важливим інструментом впорядкування емпіричних даних і свідчать про ґрунтовність проведеного аналізу. Водночас доцільним видається розглянути можливість подальшого узагальнення отриманих результатів шляхом їх інтеграції у вигляді цілісної візуально-аналітичної моделі (зокрема структурно-логічної схеми, інфографіки або концептуальної карти), яка б поєднувала типологічні підходи, викладені у підрозділі 2.4, із системою естетичних принципів, сформульованою у третьому розділі дисертації. Такий

підхід дозволив би більш наочно відобразити взаємозв'язки між окремими групами характеристик, підвищити рівень узагальнення дослідження та посилити його прикладний потенціал. Крім того, представлення результатів у формі інтегрованої моделі могло б створити більш ефективні передумови для їх подальшої формалізації та коректнішого використання у проєктній практиці, а також у сучасних цифрових інструментах аналізу і моделювання, що відкриває перспективи для міждисциплінарного застосування отриманих у дисертації висновків.

Висловлені зауваження та рекомендації жодним чином не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації і не зменшують її наукової цінності та практичної значущості.

Висновок про дисертаційну роботу. Вважаю, що дисертаційна робота здобувача ступеня доктора філософії Лі Цзепена на тему «**Дизайн металевих об'єктів просторової пластики Європи XX–XXI століть**» виконана на належному науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є завершеним науковим дослідженням, у якому розв'язано актуальне наукове завдання, що має значення для розвитку теорії та практики дизайну у галузі знань 02 Культура і мистецтво.

Отримані у дисертації результати характеризуються науковою новизною, теоретичною обґрунтованістю та практичною цінністю, зокрема у контексті дослідження процесів формоутворення, типологізації та естетичного осмислення металевих об'єктів просторової пластики в європейському культурному просторі. Запропоновані автором підходи до систематизації досліджуваного матеріалу та формування принципів естетики можуть бути використані у подальших наукових дослідженнях і проєктній практиці.

За актуальністю, рівнем наукової новизни, теоретичним і практичним значенням дисертаційна робота відповідає вимогам чинного законодавства України, зокрема п. 29 Постанови Кабінету Міністрів України «Про

затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)» від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами), а також п. 6 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради...», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

На підставі викладеного вважаю, що Лі Цзепен заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 02 Культура і мистецтво за спеціальністю 022 Дизайн.

Офіційний опонент:

Кандидат мистецтвознавства, ст. викладач,
Національний університет
«Львівська політехніка»
Тарас ГАБРЕЛЬ

Габрель Т.М.

М.П.

« 23 » квітня 2026 року

